

EGYHÁZI, TANÜGYI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI, KOZMÜVELŐDÉSI, KOZGAZDÁSZATI, IPARÜGYI és ISMERETTERJESZTŐ HAVI KOZLONY.

ELOFIZETESI DÍJ:

*Egy évre 2 Ft 20 kr; vagy a fiát, rokon
köt. gyűjtemény 10 intentiu elvételre*

Megjelenik havonként egyszer.

SZERKESZTŐSEG:

Gy.-Ditróban (Csikómező), hova a lap szel-
tem részét illető különlevő intézkedők

Keziratok nem adatnak vissza.

KIADÓHVATAL:

Gy.-Ditróban, (Könyvnyomda), hova a lap
megrendelése, előfizetése, a közlendő hirdetések,
reklamációk stb. küldendők.

Hirdetés-díj: 1 hasábolj gram. sorra 2 kr., « 30 kr. helyegj.

DON BOSCO JÁNOS,

a Salesianus-rend alapítója és első generális-főnöke.
— 1816. aug. 15. 1888. jún. 31. —

A nemzet meggyászolja nagy főnök halálát, kik életükben nemcsak buzgólkodásuk által a közjót áldozták: egy méltó és igazságos, hogy a tanügy, a tudomány, művészet és minden meggyászolja azt — ki az ő esodálatos szent élete, szelíden jellem, szelved embertársaiért lángoló nagy szeretete és óriási tevékenysége által nem egy országnak, nem egy világrésznek, hanem az egész világnak büntület és kielégülést a legmagyobb tisztelt és szeretet tárgya volt — mit valaha halandó elérhet.

Don Bosco az árvák és szegények atyja, az egyszerű, a szerény, a szegény, az önteláldozó és szentéletű pap némes többé, mert 1. év jún. 31-én éjjel az Ur magához szólította őt, hogy megjutalmazza azon nagy és önzetlen emberbaráti szeretetét, melyet 50 év alatt oly büntelatosn gyakorolt. Jan. 1-én a sugöny röviden azt tudatá, hogy szállulás érte: későbbi tudósítások állapota javulásáról szoltak, melyhez reményt is kötünk. Jan. 27-én a „Magyar Allam” szerkesztőjéhez Nsgs. Loukay Antal lovag írta, mint a Salesianus-cooperatorok decanjához, sajátkezűleg alább levelet intézett. Mem hitük oly gyors javulás után, hogy febr. 1-én szívünk legmélyebb fájdalomra, szentéletű generálisunk halálának híret vesszük. De a szomorú tény bekövetkezett s mi mit tehetünk egyebet, mint meggyászolni a Gondviselés bájos intézkedésében. A események addig van csak szükség tümaszra, míg megszűnik: Don Boscod is az Urasak addig élete, míg a 19-ik század esodalmúve, a Salesianus nevelő-rend a világ főhelyein Amerika, London, Páris, Turin, Roma, Madrid stb. megerősödött s léte, terjedése biztosítva lett.

Don Boscod széles e világon ismerik s taláncsak a magyar az, ki legkevéssebbet tud róla, pedig a nagy fő-

nök Magyarországot is ennek alkotásainak tervébe vette, miről pár évvel ezelőtt sári levelezést folytattunk.

Ezelőtt öt évvel, midőn felvett a Salesianus-cooperatorok közé, megküldte sajátkezűleg írt levél kíséretében életrajzát és képét: a Salesianusok támódjának elajánlása végett Turinba hívott, hogy onnan kellő utasítással, ellátá két Salesianussal az árvákat nevelő Salesianus intézményt hazánkban alaposan megismerttetessen s bevezethessen. Közlönyeim azonban Turinba memi gátoltak, de azért levél útján sokszor megbeszéltek a hazai viszonyokat s módokat, melyek által a Salesianum itt megalakulhat. Hunyad megyében az alapítandó intézmény javára volt is egy terjedelmes bírtok följajánlva, melynek valóságára vitele az isteni Gondviseléstől függ. A jótékony rend betelepítése igyében Nsgs. Loukay A. lovag úrral, kit személyesen ismert, gyakran érintkezett. Nehezen esik attól megvalva lenni, ki nagy és fontos tanácsokat tudott adni, de szomorúságunkat meggyászolja azon édes remény, miszerint ő a szent életi rendalapító, kiből teljesen visszatükrözök Szilési Szt. Ferenc szelid lelke — kütyörögni fog az Ur színe előtt, hogy tanácsait és terveit, melyeket felkünkbe vésset — Magyar hazánkat illetőleg — egykor valósítsassuk.

Don Bosco atyáról sok szépet és megindító lehet írni, mit meg is fogunk tenni, most térszűke miatt csak annyit jelzünk előre, hogy ő 1815. aug. 15-én *Marciallo de Castelnuovo* községben, Piemont mellett Olaszországban, szegény, de jámbor életű szülőkől született: 16 éves koráig mint Szt. Dávid és Pául Szt. Vincze, juh pásztor volt. Ekkor egy kegyes ember felhívta s 1841-ben pap lett: mint fiatal lelkes nagy lelke azonban az árvák és elhagyottak ügyét vette szívére. Lemondott lelkesi állomásáról s hogy terveinek élhessen: Turinban az utcákon esavargó s ellagyott gyermekeket egybegyűjté, azok részére koldult, házat vett — később intézetet alapított. Sokan kezdetben ellenségek voltak, de később az 1850-ik év körül ellenségei pártolói lettek és *Szilési Szt. Ferenc* tiszteletére egy árvákat nevelő és tanító jeles rendet alapított, melybe sok egyházi és világi férfi lépett be. A Salesianus-rend Turinból terjedt el, Amerikában nagy missio állomásai vannak: 25 év alatt Patagóniában a vad nép oly nagy számban térített meg a Salesianus atyák által.

Lapunk helyzete.

hogy ma püspökség van ott. — Múlt. *Cagliero János* turini Salesianus lett püspöknek kinevezve 1884. nov. 13-án. A Salesianum alig 40 éves és ezer évi munkát végzett az Isten csodálatos segedelemével, mert itt mást nem mondtunk. *Don Bosco* intézményét minden országban s nálunk is meg akarta alapítani. Az árvák nevelésére csak a Salesianusok vannak hivatva, mert ezek nevelésének és különféle — mesterségekre való tanításának egyszerű és ócska módját ők tudják legjobban.

Don Bosco 73 évet élt. mi alatt 120 nevelő intézetet sok templomot és körházat építtetett — Isten csodás segedelemével — adományokból. Épületei milliókba kerültek: ő csak imádkozott s kért — zörgött és megnyitott. Ő valóban Isten barátja volt s a szegények anyala e földön. Milyen szent volt élete, ép oly szent és csendes halála is, mely 1888. jan. 31-én következett be.

Temetésfebr. 2-án d. u. 3 órakor ment végbe *Turinban*, a képzelhető legnagyobb pompa, fény és részvét mellett, mit csak ember iránt kifejezni lehet. A requiem 4-én tartották a *Segítő B. A.*-ról nevezett remek bazilikában, melyet *Bosco atya* emeltetett első intézete mellett. A lapok minden országban, kivétel nélkül részvéttel emlékeztek meg róla, csak a szabadkőműves szellemek hallgatnak, mert az ők elvök az — ha rosszat nem mondhatnak, a jót agyon hallgatják. *Don Boscoról* pedig senki rosszat nem tudhat mondani, mert ő a 19. század elismert élő szentje volt: az egyház ugyan még nem nyilatkozott, de majd iteni fog, ha Isten dioségea egy kívánja!

Don Boscot a rend összes házai és tagjai mélyen gyászolják s fájlatják, de a fájdalomra enyhítő balszalm gyanút hat az, hogy utódlján egy oly férfin lett kiszemelve, kit ő nevelt s ki teljesen öröklé az ő szellemét. Ez a jeles férfi: *Don Rua Mihály atya*.

Don Bosco testileg e földről sok érdemmel eltávozott, de szelleme élni fog mindig azokban, kiket nevelt, tanított. — Kiket személyesen vagy leveleiben oktatott s buzdított. Utadat követni fogjuk jó atya! Üdvözlégy elköltöztöt, de mindig reánk örködő áldott nagy tanító!

P. Felician,
a Salesianus v. tagja.

Megígértük, hogy t. olvasóink és pártfogóinkkal tudatjuk helyzetünket — lapunk keltekezése óta, s ime most teljesítjük is ígértünket. Lapunk jótékony célra indult meg, melynek valószínűsége s talán évtizedek kérése, de ha sola sem kezdünk, sola se is végzünk. Igaz, minden kezdet nehéz és ezer meg ezer akadályba ütközik, de Isten — ki a legkésebb féregből is atyagab gonolokodik, erősen hisszük, hogy Ő Szt. Pálsege gondolokodik a szegény háttérbe szorított és sokszor mellőzött székely népről is, és mit mi megpendítettünk: az árva és szegények által ügyében éveket ezélt, az — az örök és pártoló közművelésével — majd kivethető lesz.

Az előfélétek, megjegyzések, gyanulódások stb. csak hazdításul szolgálak, melyek mindent megkéstésünk, mi helyek és jó a szt. cél valóstására, melyre fel van ajánlva elap esekély jüvedeleme, mihez idegen gyűjtések is rendeztetnek. De ezekről majd később, mikor helyén lesz, szólni fogunk: most csak lássuk a két elmlt év eredményét:

1886-ban júl. 1-től decz. 31-kéig az I. sz. évfolyamra: jelentkezett összesen 645 pártoló, ezekből 1 ft 10 krajával be kellett volna folyni 709 ft 60 kr., bejött ebből 309 ft 3 kr.; hátralék maradt 400 ft 47 kr. o/m é. — A bejött 309 ft 03 król lapkiadás, szerkűldés stb. költség 344 ft 74 kr., a szenevöldeges többlet — 35 ft 74 kr., mi a szerkesztő által lett kipótolva. Így az első évben semmi jüvedelem nem volt — hanem 35 ft 71 kr.

1887-ben jan. 1-től decz. 31-ig a II. k. évfolyamra: jelentkezett összesen 589 pártoló, ezekből 2 ft 20 krajával be kellett volna folyni 1295 ft 80 kr., bejött ebből 314 ft 80 kr.; hátralékban maradt 981 ft o/m é. — A bejött 314 ft 80 król lapkiadás, szerkűldés stb. költség — 417 ft 09 kr., a szenevöldeges többlet — 102 ft 29 kr., mi a szerkesztő által lett kipótolva. Így a második évben sem volt semmi jüvedelem — hanem 102 ft 29 kr. kár.

küzdelemmel és hőlesességgel vezette Péter hajóját s hőlesien vélte azt a támadások általános zivatara ellen

Nem mulaszthatjuk el ez alkalmat felhasználni arra, hogy XIII. Leo szentsége atyánk életének és pápaságának néhány mozzamatát ne értsük: mert hiszen élteinek minden pillanata esodátiatos befolyása alatt áll azon isteni erőnek, mely Ő általa működött, s melynek minden eredménye impozáns nagyságának tükrö.

XIII. Leo — családi néven: gróf *Pesci Jacquin* Carpineto városkában született 1810-ben márcz. 2-án; apja: gróf *Pesci Lajos Domokos*, anyja *Pesci-Boni Anna*; jeles tehetségeinek kiképzését a jezsuiták *Viterbái* iskolájában nyerte, homann valósis szelleme Ői Rómába, a kath. egyház központjába ragadta. Itt nőttek ki magasztatóró buzzagóinak szárnjai, melyek az igazi benső hivatás ihlettségével a papi pályára ragadták. Már 19 éves korában bevégezte a teológiát, s belépett a nemes ifjak akadémiájába, hol filozofiai műveltsége és vallásos keszültsége mindannyiának tölésbe emelte. 1837. decz. 31-én hg. *Odovaldi Király* bihornok és pápai-helynök által a vatikáni templomban pappá szenteltetett s megkezdette az egyház szolgálataiban történelmi szereplését, mert azok a hivatalok, melyek által fölébvalói nagyra képes tehetségét és buzgalomát mindig újra és újra jutalmazták, előkészítői voltak egyházfői nagy eredményű működésének. Mint kormány-biztos és mint a pápának *hárszeli* követe előre gyakorolta magát lelki erejének, hőlesesének kifejtésében, melyek jövendő nagy hivatásának s egyházpolitikai sikereinek tiszteletre méltó alapját képezék.

Vége eredménydus működésének jutalmául *dominói* püspökké s nemokára 1846-ban *peruggiai* érsekké neveztetett ki. E püspöki széken gyakorolt főpásztori működése a példányzerető odaadás és a hívei részéről könyvert ösztinte vonalom és tisztelet tényével ékeskedék. Így történt, hogy már 1853-ban bihornokká lett s belépett a világ legfényesebb társulatába, melyben oly kitűnő

TÁRCZA.

XIII. LEO PÁPA.

Azon eszme és magasztos jelöge, mely alatt e lap, az „Igazság” megindult — világra szóló diadalát az összes kereszténység fényes ünnepejében XIII. Leo Szentséges Atyánk 50 éves áldozásának jubileumában már elérte, melynek kivitele megrendíthetlen bizonságául szolgál azon bódolatteljes tiszteletnek, melyet Krisztus Helytartója legmagasabb hivatalának atyai viselésével az összes világrészekről kiérdemelt. A pápa és pápaság iránti ragaszkodás talán még soha ily meglepő alakban nem nyilatkozott, mint éppen most, midőn még néhány év előtt e legfőbb hatalom megsemmisülése felett tombolt a gonoszság, s midőn a kereszténység egyesítő képeso egyik nagy hatalom rablámezeit nyilvánosan hordozni kénytelen.

Nincs nemzet, mely ne sietett volna a szt. atya iránti tiszteletét kifejezni. Mind az, mit a művészet, tudomány és műteresség szépet és nagyszerűt teremthet, fel lett halmozva a Vatikán csarnokaiban, hová a népek legdrágább kincsüket összehordták.

Hazánk — szereplése a 350 millió katolikus e nagy mozgalomban — szép kifejezése volt azon legforróbb hálának, melyet a pápák történelmünk legválságosabb pillanataiban a nemzet szívébe beoltottak, hiten ápoltak.

S valóban ez emléknep megérdemelte azt, kellemes alkalmat szolgáltatott arra, hogy sugár-özön áraszsza el az egyházat s annak Fejét, ki oly nehéz évtizeden át csodálatra méltó

Az 1-ső és 2-ik évről feltűnt szenvedélyes tübblet összesen — 138 frt a két évi 1381 frt 47 kr. hátralékából, mely most lassankint sok felszólítás és kéres után küldték, ki lesz pótolva; a fennmaradandó összeg: 1243 frt 47 kr. pedig a dírtól takarékpénztárba fog helyeztetelninél idején — ha begyűl, szólni fogunk.

A lap ezéjja javára 1887-ben: Fm. Haynald Lajos kalocsai bibornok-érsék ur 15 frt. Nm. Csizsoka György széposi püspök ur 15 frt. Nm. Vaszari Kolozs pamondháni Szt. B. r. főapát ur 15 frt; a ngs. és fl. jászói premonstréi-prépostság 5 frt. összesen 50 frt. Tiszt. Bourdeaux Felicián Oliver szerkesztő ur befogadott 50 frt., s így a lap ezéjja javára 100 frt em ellég, mi a dírtól takarékpénztárban, továbbá intézkedés szerkesztő ur nevére van letéve az 1887-ik év elejétől 50° kamat mellett, mint oly összeg, mely érintetlenül fog hagyatni alap gyamánt, melyhez minden későbbi jövedelem és gyűjtés hozzáadatik.

Imeljeltesők igazították, mit régi olajunk vala; számoltunk két évről a n. é. közönség előtt s azon egyének előtt is, kik eljárásunkban némi gyamának és félrebeszélések helyt engedtek. Számolásunk mindig tisztában vannak s illetékesnek bármikor is szívesen megmutatjuk. A számadásból láthatjuk t. olvasóink, hogy mily nehezen gyűl be a pénz azoktól is, kik kezdetben oly nagy lelkeséggel mindent igértek. — Ismételten fölkerjük tehát (kiker illet) régielői tartozásaitak szíveskedjenek beküldeni s miüket a kellenetlenségoktól — saját érdekekben — megkímélni. Lapot kiállítani nem tréfa dolog, ha a n. é. közönség tollunk megkívánja, hogy jó olvasni valót adjunk, méltó és igazságos, hogy mi is — ha tübblet nem — legalkább azt megkívánjuk, sürgessük mivel a hátralékok tartoznak.

Kérjük t. olvasóinkat mutassanak *fényes* több érdeklődést a jövőben, mivel mi kívánalmainknak minden lehetőt igyekezzünk bekapni megtenni. A tények szóljanak ne mi! Legyen áldott az Ur neve!

Dírtó, 1887. decz. 31-én.

A Szerkesztőnégy.

A fizetési minimum újabb megállapítása.

Ezín alatt zugolódik György Abadár budapesti tudós tanár ur a „Népevelők Lapja” f. évi I. számában a fölött, hogy a tanítók fizetésének javítása újabbban ismét sok port ver fel és hogy ennek eredményeként néhány tanító-egylet e tárgyban kérvényt merészkedett küldeni az országgyűléshez.

Ezt ő kegyelme márt. i. György Abadár úr határozottan helytelennek tartja. Nagy alaposággal kimutatja, hogy a rendszer tanítók fizetésének átlaga a múlt 1885—6. tanévben házátkban 459 frt volt, tehát több, mint a mennyit a törvény contemplant; néhol pedig 600 frtra is felugrott, sőt Bpsten még a 900 frtot is meghaladja stb. Ezen adatokból sima bölcseséggel kisíti az országúra szóló okos következtetést, hogy: a tanítói fizetések minimumának újabb megállapítása helytelen dolog lenne, stb.

De adjuk át a szót cikkírónak s tegyük meg reá észrevételeinket pontonként; megerdemli a vele való foglalkozást.

„A tanítók anyagi helyzetének javítása újabbban ismét sok port ver fel s ennek eredményeként néhány kérvény is küldetett fel e tárgyban az országgyűléshez. Az utóbbit határozottan helytelennek tartom; most, midőn háboru vagy fegyveres béke között lehet egyedül választania az államkormány vezetőinek s e két expediens mind-egyike legalább az állami pénzügyekre vonatkozólag évekig tartó nyomasztó hatást gyakorol; most, a jelen körülmények között ily kérvények csak a kérvényezők tekintélyének ártnak. De igen is szükséges s helyes dolog, hogy a hazai tanító-egyesületek a népköztartásügyi törvény két évtizedes harisa után a tanító anyagi s erkölcsi helyzetével részletesen foglalkozzunk s nem egyszerű juttatáshoz hasonló panaszokhoz, de alaposan megfontolt s a hazai

helyet foglalt el, hogy 1877. Camerlengo-val nevezetett ki. Elhagyta tehát *Peruggi* s *Rómába* jött, hol IX. Pius halála után 1878. febr. 28-án *XIII. Leo* név alatt pápává választottat.

E pillanattól kezdve élete nem csak hogy az egész világ figyelmének legérdekesebb tárgyát, hanem egyszersimind legtanulságosabb könyvét is képezi. Munkálkodásának, pápai dicső szereplésének rajzolása felkesztőnek ugyan, de egyszersimind kiemérthetetlennek látszik mindazok előtt, kik az egyháztól terhek és feladatok végtelen számát ismerik. De *XIII. Leo* mégis vaserővel tettette meg feladatának eddigelő minden részét, ami dicsőségét még néveli oly időben, midőn azoknak súlyát a folytonos támadás ellen már-már elviselhetetlenek mutatta.

Szt. Atyánk mindenféle áldásos életének e rövid rajza után, ki kell emelnünk ama nagyjelentőségű ténykedését, melyet a nevelés terén kifejtett, s melyvel isteni Mesterét mindenben követve magasztos kívánatát oly szépen bemutatta.

Pápaságával ugyanis összeesik azon általános istentelen mozgalom, mely az iskolák elvilágiagiasítását tüzte ki feladatául, s mely mozgalomnak gyászos színtere főképp forrón szeretett hazája volt, hol a törvény a vallás tanítását csak azon kizárólagos feltétel alatt engedte meg, ha ezt a szülő vagy gyám gyermekére vonatkozólag személyesen követelné.

Azokban *XIII. Leo* e mozgalom ellen az ellenhatást megindítani nem habozott. A fájó atyai szív melegével fordult Olaszország katolikusaihoz s 1878. jún. 3-án egy ellenkező tervet boesátott ki, melynek ezéjja volt a vallás érdekeinek védelmében felkésültséget ébresztani. Helynökeihez intézett leveleiben nem csak az ellentény kivételének módozatáirta körül, hanem egyszersimind a maga részéről 10 ezer lírát ajánlott fel s róm. kath. iskolát tervezett, hol a kereszt vallása akadálytalanul hirdettesék.

Ugyan ezen időben kezdette el *Bert Pál*, francia miniszter is üeső dicsőségű munkáját az iskola elistentelenítésében. De

itt is a szt. Atya mintusa által tiltakozott az ellen s fardatban buzgalommal ismételté megdönthetlen érveit, melyek ez eljárás jogtalanságát igazolták, s elleneinek szemé elé helyezték azt az örvényt, mely felé a nemzet megmondolatlan ballépések, kel sietett és siet.

Belgiumban is, midőn a püspökök hangos tiltakozása a *szabadkőműves* miniszterium vallástalan törekvéseinek utját állni igyekezett; a püspökök ugyan igazolt buzgalomának helyesecéget elismerte s kész volt ezen országgal is inkább minden állami összeköttetést megszakítani, sem mint a püspököket elhallgattassa, miként ezt *Prory Orbán* miniszterüma követelte.

A nagybold iskolákra vonatkozólag pedig szakadatlanul hirdete és tanasolta, hogy térjenek vissza bölcséleti és tudományos rendszertket illetőleg az isteni könyilatkoztatás forrásához, erősen hangsúlyozva, hogy a hit a tudománynak mindig emelő szárnyát, de akadályát soha sem képezi. Ezen nagyhorderejt eszmének indokolásául boesátotta ki az „Örök Atya” kezdetl körlevélét, melyben elmé-éllel vitatja az egyház tanainak elvülhetlen igazságát s kijelöli védelmének rendíthetlen fegyvereit.

Mindezekből pedig ugy tlnik fel szt. Atyánk, mint az *igazság* ragyogó oszlópa s mint egy felkesült népevelő, kinek minden gondolatla hívének, gyermekeinek boldogítására és helyes irányu vezetésére van szánva.

Ötven éves áldozásának jubileuma pedig a népek szeretetének nyilvánlása főnyes bizonyság arra nézve, hogy tanainak, elveinek igazsága az igaz szívek mélyében még ma is szép megindulással hangzik vissza. *XIII. Leo* zászlója tehát megérdemli, hogy telkesen csoportosuljunk köréje mindazok, kik a népevelés ügyét, kik az igazságot szívükön viselik, s imáikkal az éghez forduljanak, hogy az Isten egyházunk fejét még sokáig éltesse.

Gáspár István.

tanítói kar által általában szükségesnek érzett reformjavaslatokkal álljanak elő.

A népnevelők bpesti egyesülete egyik vidéki tanító-egyletnek tervezett mozgalomával szemben javaslatokra a tanítók anyagi, erkölcsi s jogi helyzetének alaposabb tanulmányozására hívta fel az egyetemes tanító-gyűlés végrehajtó bizottságát. Ha ez a bizottság feladatának megfelel, a mielőtt nem kételkedem, a nagy horderejű kérdés sokoldalú fejtegetéséhez lesz midőn hozzájárulni, egyelőre azonban annak egy pontját akarom csak megvilágítani, épen azt a pontot, mely nevezet szerint a rövidlátó tanügypolitikuskok legkedveltebb vesszőparipája s egyuttal a legfőbb zavart okozó tárgy.

A fizetési minimum újabb megállapításának kérdését értem, mely minden kormányhoz vagy országgyűléshez benyújtott petícióban az első pontot képezi, s a melynek hangsúlyozása soha sem mulik el, vidalányszor a tanítók anyagi helyzetének kérdése szűnyegre kerül. Nem árt, ha e fogalmáról, mely a tanítók s tanügyi politikuskok agyában oly nagy szerepet játszik, elvörös tiszta képet alkotunk magunknak.

Az 1868. XXXVIII. t. ez. a fizetési minimumot kétségkívül erkölcsi bizalati eszköz gyanánt is állapította meg. A törvénynek egyik feladata ez: összehasonlító, rendezés által tisztázni a tényeket, de egyuttal irányt adni is köteles a törvényhozó a társadalmi ténykedéseknek. Helyes volt-e ilyenül intézkedést állapítani meg a törvényben, midőn annak végrehajtásáról intézkedés nem történt s a fizetési minimum még csak az iskolafelmentési jog feltételeit se tüzetten ki? Logikailag s állambölcsészeti szempontból talán helytelen. Hiszen tudjuk, magunknak a közoktatásügyi kormánynak hivatalos adatai bizonyítják legjobban hogy a megállapított minimum igen-igen sok esetben nem tartotta meg s tudjuk, hogy épen a tanítók fizetésének kérdése volt a kikötött szorgalmi idő be nem tartása mellett a legfontosabb érv mindannyiszor, midőn népoktatásügyi törvényünket ábrándos, sőt még nem valószínű alkotásnak lőrdették. S mindamellett ma — husz évi tapasztalat után, habozva nemem emondani, hogy a fizetési minimum mellesze népoktatásügyi szervező törvényünkől elajándó lett volna, Fráiszt szerető népiünkkel nagyon alkalmas volt a tanítók nyomonának jelzésére, alkalmas a felkészítésre a törvénybe foglalt s mindenki előtt ismert szám, esőközös községekkel s felekezettekkel szemben, habár a minimum kötelező voltát velük szemben a törvény nem mondatta ki, ezeket a számokat erkölcsi fogyerül használták számtalan esetben s a törvényes minimum volt a kelles közoktatásügyi anyagi fejlődésének megjelöléséhez. Valóban az a törvényhozó fallácia, mely — az állami tényezők mértékét egy legalább tudománylag társadalmi tényezőre ruházva át — a fizetési minimum népoktatásügyi törvényünkbe hette, erkölcsileg nagyon elősegítette a közoktatásügynek fejlődését, mely különben Főváros felkes szárván a Korszallem s anyai más tényező hatása alatt különben is erkölcsi erővel haladt előre.

De épen azért, mert a fizetési minimum megállapítása államjogi filácia volt, a gyakorlatban nem ez a törvényes intézkedés, hanem a társadalmi fejlődés más tényezői döntőnek a kérdés lehet.

Nézzük a számokat.

Jelenleg az 1885/6-iki tanévvel kiuntatott adatok szerint a rendes tanító fizetésének átlaglakazának 457 ft 20 kr, a segéd-tanítóé 311 ft 10 kr, tehát mindkettő jóval nagyobb, mint a mennyit a törvény contempblát. Egyes megyékben, minők a Bács-bodrog, Békés, Csongrád s Hajdúmegyék a fizetések átlaga a 600 forintot, tehát a minimum kétszeresét is meghaladja; egyes városokban, mint Budapesten, Aradon, Pécsbányatelepen a 900-ot, azaz a minimum háromszorosát is. Az eredmény tehát — tisztán jogi szempontból véve a dolgot — fényesnek mondható s mindamellett tény, hogy a fizetési minimumra vonatkozó törvény még most sines végrehajta. Nem kevesebb, mint 9 tankerületben (az országának közel egy hetedrésében) a tanítók fizetésének átlaga a 300 ftot nem éri el s bizonyítval más tankerületekben is számos falusi tanító van, ki jobban díjazott városi kollégája mellett ugyanokban szenved.

Az utóbb említett 9 tankerület befűrendően a következő: Alsó-Fehér, Fogaras, Kis- és Nagy-Küküllő, Maros-Torda, Sáros, Szilágy, Szolnok-Doboka s Torda-Aranyos megyék. E névsor a fennebb említettekkel összehasonlítva, világszabalon beszél, mint bármely más. A vagyonos nagy alföldön, had a társadalmi műveltség is fejlettebb, nem tekintenek a minimumra, s viszont egészen más szempontból a hegyes vidékek szegény s műveletlen lakói számára szintén használatban volt az már husz esztendő óta törvénybe iktatva. A tanítók anyagi helyzetének kétségkívül javított a minimum megállapítása, de hatáson egészen eltérőül az általános társadalmi fejlődés más tényezőivel szemben.

Nem akorok hosszadalmas lenni s más adatok felsorolásán, valamint a kérdésnek más szempontból megvilágítása által bizonyítgatni. Értelmes egyének, úgy hiszem, elegendő az itt felsorolt néhány tény is a fizetési minimum kérdésének megértésére. Nem mellőzhetem el azonban a kérdésnek egy másik gyakorlatilag fontos oldalát: szükséges-e vagy legalább elajándó-e jövőre nézve a fizetési minimum megállapítása?

Felteletem nagyon határozott: A jelen iskolajogi s tanügypolitikai viszonyok között nem elajándó s annál kevésbbé szükséges.

Bizony hajlandó volnék a fizetési minimum újabb megállapításának oly sokszor haogoztatott kérdését, ha nem oly fontos dologról volna szó, felhőt ember gyermekjätenek tekinteni, gyermekjätenek, mert üdvös s egyedül reményül oly szavakban s számokban lát, melyeknek komoly társadalmi háttérre nincs. Husz esztendő alatt, mint fentebb felsoroltuk, az ország egy jelentékeny részében nem tudott érvényesülni a minimum: képzhetetlen, hogy most az összeg egyszerű felemelése esodaterül hatna a hátramaradtokra? S az után mennyivel emeljük fel? Mindenesetre a jelenlegi átlagnál valamivel többre, tehát 500 ft-ra magasabbat ez idő szerint az említett 9 tankerületre tekintend követelni sem lehetne. De abban a hat felsorolt virágo tankerületben, (Budapest s Bács-bodrog tekintélyes tanítói karát is ide számítva), háromezer tanító müködik, kik már 600 ft átlagnál is többet kapnak s ezenkívül van még 6 tankerület mintegy harmadfelezer tanítóval, had a fizetési átlag az 500 ftot meghaladja, más szóval, a fizetési minimumban a rendes s segédtanítók közt fenálló különbséget is tekintetül véve, Magyarország tanítóinak legalább egy negyedrészre jelenleg is több fizetést élvez, mint a mennyit a legjobban esetben is egy újabb minimumban megállapítani lehetne. Szükséges-e ezért oly erősdesztéssel fel emelni a minimumot? Hiszen az emelkedés úgy is fokozatos. Még az említett 9 tankerület közül is 5 (Fogaras, Maros-Torda, Nagy-Küküllő, Sáros, Torda-Aranyos 2583 tanító közül 1409-öt) közel áll már a minimális átlaghoz, sőt valószínű, hogy a közeztett hivatalos adatok óta el is értek ezt s így a jelenlegi helyzet még kedvezőbbnek tüntethető fel. A törvény által újabb megállapított minimum nem emeli fel többé mint egykor népoktatásügyünk kezdetleges korában történt egyetlen nem állami tanító fizetését sem, de megelőzi az állami iskolák számának szaporítását s újabb nehézséget támaszt, hogy a szegényebb felekezeti iskolák fokozatos emelését a a törvény erkölcsi hatásával is elmozdítsuk.

Mert igen természetes, hogy a törvényes minimum felemelése avagy csak újabbban megállapítása is csak abban az esetben bírna jelenleg nagyobb gyakorlati hatással, ha azt nemcsak az állami iskolákban lehetne szigorúan keresztülvinni. De hogy ezt különösen az erdélyi részeken 500 ft-ra emeljük kötelezőleg, az bizonyára ábránd.

A minimum megállapításának szigorú alkalmazása különben veszélyes is, mert az előbbre haladt társadalmat béntja meg avagy alkudozásokra vezet, a mint ezt a legfőbb tanító a gyakorlati életből is tudhatja. Oly loku alkalmazása pedig, mint a tisztviselők el tényleg létezik, annál a karnál, mely az általános fellendülésnek oly örömdentes jelét mutatja, a megcsökönődésnek első jele volna, mert egyes nagy községek vagy virágo anyagi helyzetben levő testületek üdvös versenyt csaknem teljesen megátoldná. Mily üdvös volt pedig ez a verseny a multban, tanúsítja az a tény, hogy az állami iskolákban, melyekre nézve a törvény kötelező, csak igen ritka esetben ragaszkodtak a 300 ft minimumhoz. Ma, midőn a tanítók önszegélyo alapját közel fél millió forintra emelkednek, midőn a magánoskólai eredi iskolai ezolokra számít adományok összege évenként két milliót meghaladja, egy szóval, midőn a népoktatásügyi anyagi része fejlődésben van, a fizetési minimum újabb törvénybe iktatása már legfeljebb csak az állami tanítók egy kis részére volna üdvös, de ez a haszon nem éri meg azt a nehéz küzdelmet, melybe egy ily reform létesítése kerülne s emel a hasznalón nagyobb volna a kár, mely a tanítói kar ily mesterséges emeltyű letesítésénél erkölcsileg érne.

Természetesebb s használhatóan hatásosabb eszközei vannak a tanítói kar anyagi jólétének emelésének. Ezek az eszközök: törvény által biztosítása az elmozdíthatatlanságnak még a vándor zsidó tanítókkal szemben is, a kántortartói tisztsegek s javadalmak elkülönítése, a fizetés s javadalmak fejlődés szállításának szigorú megfizetése, a már 6 millió forintot tevo nyugdíj alapszabályainak reformja, a tanítók előléptetésének esetleg tanfelügyelőkké s közoktatásügyi miniseri tisztviselőkkelé biztosítása, az állami s más nyugdíjintézetek kölcsönösségének biztosítása, a természetben való fizetés kiszolgáltatás megszüntetése, az ötöd éves pótlékok lehetelég általános behozatala stb. Mindezek az eszközök legalább is oly hatásosak, mint a fizetési minimum kétes becsű megállapítása s a magyar tanítósgaját érdekelt csak akkor fogja fél jözomban, ha a minimumot, melyet eddig nálunk csaknem esodaterü orvosságunk tekintenek, valamint

a többi most említett reformokat is társadalmi áramlatok közepette vizsgálja meg s ebből a szempontból kioldó nyugati jólétét úgy a legelőszöb körökben, mint sajátos, hogy kevesen tudják, miként ez utóbbi lassabb, de hathatósabb minden egyes helyen s alkalommal külön-külön. Az ide halad. Az 1868-ki törvény az államot istényezővé tette az iskolakezítésben, társává lett a többi iskola-fenntartók között, maohoz ez a társ lesz az uralkodó s akkor beáll a közoktatásügy államossága, a mint hogy a tanítóképzés terén már nagyon is közel jutunk ehhez az állapothoz: de addig ne feledjük el, hogy most már tulajdonban társadalmi kérdés a közoktatás ügye s végezetes hibát követ el az, ki a reformok létesítésénél a társadalmi törvények szempontjait egészen figyelmen kívül akarja hagyni.

Tanító-egyleti gyűlés.

A gyergyói r. k. tanító-egylet f. év febr. 8-án Gy. Alfaluban a népiskolánál tartotta meg évrharmados rendes közgyűlését 52 rendes tag részvétel mellett.

A közgyűlést megelőzően d. e. 9 órákor a tagok szót. misét hallgattak a helybeli r. k. szentegyházban. 10 óra után csoportokra osztva a népiskola egyes tantermében az ill. órák osztálytanítóik tanítását hallgatták meg. 11 órákor pedig a fiúiskola II. o. tantermébe gyűltek össze, hol előnk Boga Bálint felső-isk. igazgató remek, szonoki lével előadott megnyitó-beszédében, esetelte a tanító-állás nehézségeit és magasztos voltát. A minden tanítók példányképe: Jézus Krisztus szent nevével üdvözli a megjelenteket s tanácskozásunkra Isten áldását kérve, a gyűlést megnyitották nyilatkozással. Leikes előzést követő előnk szavait: egyuttal ki mondta a gyűlés, és hallott szép mezenyítő beszédet, mely terjedelmében jegyzőkönyvre vétecssek s ezen kívül valamely szaklapon közrehoztassák.

Az „aprólékoságig” hár mult gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése után gyakorlati tanítások bíráltattak meg. Részben „sikerült”, részben „dicsőrelesen sikerült”-nek ítélték.

Az érdemleges bírálatok rendjén megdöbbenéssel vette e gyűlés, hogy a 6000-nyi lakóssal bíró Alfaluban míg a fiúk oktatása és nevelése, az iskola épület — a tanterem berendezésénél némi hiányoktól eltekintve — a kor színvonalán áll, addig a leányoktatás — bár jeles tanterkek rendelkezésre — elanyagoltanak mondható s szomorú állapotokat tüntet fel. Ilyen 250—300 leány tanköteleből 80—130 felmentve és személyes meggyőződés szerint 170 iskola-köteles leánytanulóhoz az I—II. o. 62, a III—IV. o. 20—25 látogatja rendszeren az iskolát. S ez nem is lehet másképp, mert a tanterem kiesinyeg. Beltérzságuk és berendezésük tekintetben sok a kívánmi való, mert így a tanító testépsége van ki téve káros betelváásoknak. S az iskola környezete is legalább némi gondot igényel, különben az iskola- és községi közegészségügy határozottan veszélyeztetve vannak.

Távol van tőlünk Alfalu helygelyeinek intézésebe avatkozni, mindazáltal jóindulattal megjegyzéseinket a gyűlésünkben távolléte által tudóköltr, községi előjárásig, nemesis iskolaszék figyelmébe ajánlani bátorokodunk — más mód hiányában — ez uton azon véleményünk kíséretében, hogy a község által nyújtandó egy kis áldozatkészség, az iskolaszéknek és az iskola igazgatójának elhivatászerű buzgó fellépése s kívánatos után-nézése mellett igen könnyen lehetséges a szóban forgó leányiskolánál a helyzetet némcsak türelhető, hanem teljesen megfelelővé is tenni.

Egyébként, mint értesülünk, ezélabvetétt egy új leányiskola építése de ez előbbinek elbontásával. Ismerünk Alfalu helyrajzi fekvését és viszonyait, az illyéttal építkezést nem ajánljuk. Annál melegebben azt, hogy a mostani épület kijavíttassék és egyelőre a községnek egyik részén: a eszögöl fél, fel, avagy alszögben, homann amig is sok szenvedés és fáradságig juthatnak a tanítók — ez áll a fiúkra is — a központi iskolába, emeltessék az új épület 1—2 tanteremmel az I—IV. leányosztály számára. Így a központi túlnépességén segítve leme.

A gyűlés egyik főtárgyát képezte a szövetkezés kimondása a eszközevi tanító-egyesület eszki-körével. E kérdéssel kapcsolatosan felolvasatott Boga Bálint és Ferenczy Károly meghízott tagtársak által nagy gondalal szerkesztett javaslat a szövetkezés módozatairól, mely általános helyesléssel változatlanul elfogadtatván, a szövetkezés határozattal emeltett s a gyűlés meghízta elhűksőségét, hogy erről Dr. Imets F. Jákó urat, mint a eszikör elnökét átirathat mulassa.

Továbbá az ez előtt 1 évvel Berde Ferencz tagtársunk által indítványozott s a tanítók állásának anyagi emelésére ezéző „Gyergyói Méhézs-Egylet” megalakulását mondta ki a gyűlés és miután a szabályok illetékes helyen már megerősítvék, meg-

választá a tisztikart Ferenczy Károly gyásztanácskölcsi plébános, mint előnk: Berde Ferencz felsőnépiskolai szaktanár, mint jezyzó személyében.

Zajos előzést követte a választási tény, mely újra felhangzott, midőn Ferenczy Károly a vendégkép gyűlésünkben megjelent ftd. Varga Ferencz eszkiszentdomokosi plébános urat, a bölösőjében levő „Méhész-Egylet” kültagjául ajánlotta.

Végül kisebb keblü ügyek elintézése után előnk meleg szavakban üdvözli vendégeinket ftd. Varga Ferencz eszkiszentdomokosi, ftd. Fejér Manó eszkiszentannási plébános, tek. Holló András eszkiszentdomokosi tanító urakat s lelkes köszönetet mondván a tagoknak, hogy a „Tanító-Egylet” elé tüzött magasztos feladatok megoldása ezélljából a dermesztő hideg daczára is ily számban előjöni nem késtek, a gyűlést 1/2 3 órákor bezártá.

Gyűlés után a tagok 45-en Pfeiffer Lajos kartárs bazánál rendezett izetes közis ebédre mentek. Itt, mint magyar társasághoz illik, nem volt hiány polhárköszöntésekben sem, melyek sorát Boga Bálint nyitá meg. Azután ismételten szólottak: Boga Bálint, Varga Ferencz, Fejér Manó, Ferenczy Károly, Hoppé Lipót, Both Ferencz, Köllő János, stb.

Szokatlansága által feltűnt azon körülmény, hogy a tulajdonképeni házigazda, az alfalyi népiskolák igazgatója helyesnek látta a közében nem jelenmi meg, a mi különböz meggyezésekre szolgáltatott alkalmat. Hja: Nem ugy van most, mint volt régen... No de a plébános igazgató ur új ember Gyergyóban s ha más nézet urálja is a tanítókról, gyűléseikről és közéletükről, mint igazgató-társait, szabadjon reménylenek: majd megszokik...

A nap már jó ideje biesut mondott vala méteres mihópel alatt szunyaldó Gyergyónak, mire a közébéd végét érte s mikor a résztvevők a becsületesen teljesített munka tudatában, testi felhűlés után, s az egymás társasága nyújtotta lelkielvezetek kedves emlékével mindnyájan otthonuk felé vevék útjukat.

Ös.

Kalaszok a tanügy mezejéről.

Azt gondoltuk február — a nagy hideg miatt — nem gyűjtöthetünk kalaszokat, de a dolog úgy fordult, hogy szákkal is jutott. Most csak azon ügyük fejűket, hogyan rakjuk őket össze. Előttünk hol elhagyunk s nagy talán legelőbunk sikertelen. No hát halljuk, hie! Kolozsvár derék tanfelügyelője a mini-sterhez írt figyelmeztető megbeszélte a zsidó hitoktatás képesítési módját, — mely által állott, hogy a Herr Rabbi két tanulóval egy bizonyítványt adott a leendő Herr Professornak — jeles képesítéssel, pedig sola so is látta annál kevesebb oktatni, mi nálak régi szokás! Hát is tette a tanfelügyelő ur, legalább így a zsidóknak is lesznek tanköteleit hittanári alias hit csemetéit. Előbb az adagból még egyet: Barsvaranyegyház Malaga közegyházban több „magy-sáros és nemzeti” zsidó ur — párden 30 krosz új hazát! — nem akarta gyermekeit a kath. iskolába adni, s mivel más nem volt, hát ők nyitottak egy zsidóiskolát, melyet a nagy pedagógus (?) Bauer Lőrincz (párden Möröz) ur kényelmére bíztak, hogy adja elő a jakeez parányoknak a quotidianum vivendi modumot. Oh de sajnos! a zsidóiskola októbertől csak januárig tartott, mert egy pár törvény-tisztelő jelentést tett a b. megyei közg. bizottságnak, mely az anomáliát szétgázolta. A híres pedagógus ur is — a nagy hideg daczára — jónak látta feljárt olvívni, hogy hova, arról hallgat a krónika. Egyelőre helyesen tettek azok az óbródi kezdő brude-rok, hogy az ily fartyan hajtást levágták? — Igen helyesen! helyesen. De a minister Tre fort ur is igen helyesen tett, mikor a fővárosnak a tanfelügyelő helyett a jobb örök kihalozást ajánla. Várva várjuk az ajánlat eredményét. Ugy látjuk, már most esak minden kisé változni fog — jobbra, mert a nagy emberek is az iskolák jellegét fontolóra vették. Lehel tenstein he hivatalosan kijelentette a felokozati iskolák visszaállítását stb. Belátjuk mindnyájan, hogy valkiss nevelés nélkül hátramegyünk rák mödta. Hiába, proba után tanul az ember s a boldog az uton sem. A felokozatlan iskolák elmaradtak volna s ma sok állanúri feje nem öjtna. Hie mikor jön el az az ohajtott idő, mikor az iskola és templom közj ajobl az anya és leány közti viszony helyre áll! Rég várjuk ohajjtát, mert úgy vélekedünk, hogy már a magis körök is megokalták a felokozatlan iskolák műkivárgainak borzasztó „erőnyeit”??!

— p —

ISMERETTERJESZTŐ.

Levél, Borszék kiadása ügyében.

Folyó év febr. 10-én Szárhelyről a következő sorokat vettük, miknek a felek érdekelten s a jegyzetek szives figyelembe ajánlása mellett helyt adunk. A levél így szól:

A községi előjárásig, iskolaszék, értelemiség stb. szindű egy szalig távol maradt (sajnátság!) S a o k.

Tisztelt Szerkesztő ur!

Az „Igazság“ idei 1-ső számának ismeretterjesztő rovatában egy, — ismeret hiányában tengődő, — téves közlemény jelent meg Borszék kiadási ügyében.

A közlemény alakjából és hangjából úgy tűnik ki, mintha az a szerkesztőség köréből származnék: *) mit öszintén sajnálunk azért, mert a *megbízhatlan faj, csak feltűnést hajhúzó?* közlemények nagy mérvben csökkentik a lap erkölcsi tekintélyét.

Akkor midőn valaki, s éppen a szerkesztőség, nemcsak bíráló, de elítélő jogot kíván valamely ügyben gyakorolni: az erkölcsi igazság érdekében is kötelesség az ügyről helyes és alapos meggyőződést szerezni magának. ²⁾

Tekintettel azonban arra, hogy a szóban forgó ügy nyilvános és a közvetlen érdekeltek előtt ismeretes; hogy az ügy-menetről, indokokról és feltételi pontokról Ditróban az elnökségi irólában mások is maguknak meggyőződést szerezhetnek; de másfelől ezen terjedelmes ügyiratok és részletek, egy ily szákebbköntű³⁾ havi folyóiratban kellőleg nem tárgyaltak; ez alkalommal általánosságban, s a közlemény által felvetett ferde fogalmak helyreigazítása végett kívánunk pár megjegyzést tenni.

A kiadás eszméje és tervezete nem mai keletű: még 1885-ben ismétlen felszínre került az a borszéki üzlet és furdolintézet házi kezelése körében felmerült nehézségek és jövedelem-esikelés miatt. Ezen indítványt az igazgató furdolbizottmány magáévá tette, és a múlt évben részleteiben kidolgozott és formulázott feltételi pontok mellett az illetékes közös képviselőtestület is elfogadta és határozattá emelte.

Nagymérvű elfogultság s meglehetősen adag roszkartat kívántak tehát ahoz, hogy valaki — ismerve a hivatali határozatokat és feltételeket, — a két tulajdonos község képviselőinek értelmes nagy többségét az előidézéses vitájával illesse: valamint megfoghatatlan könnyelműség egy közgyűlési határozatot — egyesek állítólagos haszonleső türekvésével azonosítani, mint ezeket ann közlemény tette.

Azt hiszik, hogy a közügynek és a közjóknak adataiban való diszkordással és gyamsításokkal nem tesznek szolgálatot: hanem igen: ha mindannyian s így az ellenfeleinkben levők is örökökkel⁴⁾ igyekeznek álláspontjukat fenntartani, hogy ezáltal az eszme tisztázatvá, a netláni hiányok és tökéletlenségek a közérdek útjából elhárítsanak.

Midőn tehát a fennbéliek alapján a hivatali közlemény helytelen gyamsításait visszautasítjuk, meg vagyunk győződve arról: hogy egy a felsőbb hatóságok, mint a nagy közönség is azon türekvés fogják támogatni, mely a közegészségügy és Borszék felmérése érdekében és a tulajdonos községek érdekében is lehelyesebbnek és legjobbnak mutatkozik.

Gy. Szárhelygy. 1888. febr. hó 8-án.

Cadszár József, k. jz. Bartalin Ignóz, b. t. k. ptáros, Csörgő Lajos, b. t. Csörgő Zsigmond, b. t. Ferencz Andris, b. t. Bogyi János, b. t. Czimbalmos István, b. t. Dr. Szini János orvos, Buzás János tanító, László Dénes,⁵⁾ tanító.

¹⁾ Pápaszem-raktárral nem rendelkezők, ilyenmel nem szolgálhatunk: a beklődött ezik jegy alatt közöltetett, tessék megnevezni a kirudni, ki írta? Különben mi, mikor eziknek helyet adunk lapunkban, nem öszküz azt, ki írta? — hanem mit mond. Kijelentjük, hogy a közölt ezik nem származik a szerkesztőségől, miertis a szerkesztőségnek adott *neutaldu* megbízhatlan faj²⁾ leczkét részünkről tisztelttel *retenezzek*. Lapunk tere minden tisztos tollnak nyitva van s ha — mint jelenleg is — oszmeseorére tér kérétek, szívosen szolgálunk: azon barátságos megjegyzéssel, hogy a felek — mint most is — ne menjenek ügyével egymásra az oszmák vitatásában, hogy a dolgoha helye nem avatkozott szerkesztőt is begolyózzák. Szerk.

²⁾ Ez sajátosság kifejezés, nem örtjük! — Honnan kegyeskednek ilyenl a szerkesztőségéről kigondolni??? Közönszük az ily lekot, mely vastag botnak is megjár!

³⁾ A bevett eziknek oszmeseora tárgyát képezi s mint ilyen nem tartozik a mi felolóságtunkhoz, hanem az iróhoz: valna én dolga a szerkesztőnek, ha minden eziket magára vállalná! Kinek van amely lapban, melyben nemcsak a szerkesztőség, hanem *magának is is* — valami nem teozik, hát helytelen dolga a szerkesztőségét úgy megismadni. Tossenek mákor a ezikrőlöz a ne hozzánk interpellálni. Szerk.

⁴⁾ Bár az urak kegyessége, helyi örököl dolgaik megvitátása végett is — hetivé változtatná!

⁵⁾ Ezt ohajtának mi is mindkét félől!

⁶⁾ ?!

Szerk.

Szerk.

SZÉPIRODALOM.

AZ ANYA ÁLDÁSA.

Vigasztalóden lép ki utra

S világot bízást ímbul el,

Kive jó anyja elluzszon

Közét áldólag tette fel,

Mert bármi ezét is véjon ő ki,

S ahárhól jár vagy megjelen:

Öl mindenütt, mint anygal ürzi

Az anyaszó és kérelem,

Szerelme annak, a ki szülte,

Befált kösítte lét, időt;

Míg áldódik, érvaszt fölöt;

Ha ingadoz, nem hagyja őt,

Az anyaszóba drága kives em,

Áhísa bízást hajjalok: ³⁾

Vigasztalóden a jó dalomban,

S utak előtt, mint szállag ég,

(Németből.)

Imets E. Jákó.

Egy kis kép az élethől.

(Folytatás és vége)

Ezekre pedig utóljára is csak pusztulás, veszedelem, Isten büntetése vár.

— Oh! kedves János bácsi, kegyelmed igen szigorú és igen messze gondol a jövőre.

— De ez így van, kedves Margit hógom. Ma is panaszkodnak, zúgolódnak, hogy nyomorság, rossz világ van, nem élhetnek, sok esapás, munka, fáradtság mehezedik vállakra, a sok baj miatt nem érek rá gyermekeik nevelésére sth. sth.

— Ezt mind elhiszem és tudom, de nem a világ a rossz, nem az idők a gonoszak, hanem az emberek rosszak és gonoszak, a családok romlottak meg, a szülők, az apák és anyák nem teszik meg kötelességeiket, ezek nevelik roszt gyermekeiket, nem tanítják őket isteni félelemre, hagyják őket akárholgy fölönni.

A rosztul nevelt gyermekekből lett családok szülőkei a sok panasznak, a sok esapásoknak, a sok nyomorságnak, a sok bajnak, a sok veszőségnek és minden rosznak. Isten a rosztat nem szereti s ha egy ideig el is tűri, de előbb-utóbb megbünteti a gonoszokat.

— Jaj! én ezeket elhiszem, kedves János bácsi, de ki tudná ezeket a gyermekeket mindig itthon tartani s mindenképen úgy nevelni, hogy semmi hiány ne legyen.

— No, de azt már csak könnyen megtehetik, hogy gyermekeik ne hányódtanak az utzakon.

— Aztán önik hogy tesznek velük? Reszosen csak a nagyobb hibákat büntetik: sokszor pedig a mit ök nagyvak néznek, az kiesinyiség és a mit esékélységnek, az a legnagyobb bünök és hibák forrása.

— Ha azt akarják, hogy gyermekeik jók legyenek, már — a mint fenebb is mondtam — a bölcsöben kell a mérgekendő és roszt indultat gyermekekot merve nézős, komor rátekintés vagy más teyítés által nevelni kezdeni. Látja hógom, én még meg se verem gyermekeimet soha, mint maguk, de azért a legkisebb félrelépéseket és helytelen mozdulataikat sem nézem el.

Azt aztán kimondhatatlanul rosztalom, hogy maga férjével a gyermekek előtt perel, ezivakodik, veszekedik, káromkodik, egymást szidják, gnyolják, gyalázzák: minden piszkot, mocsokot egymásra raknak, a gyermekek szemeláttára olyanokat tesznek, amiket nemcsak a gyermekek előtt, de még nagy emberek előtt sem szabad tenni s nagyok előtt tán nem is teuek meg.

^{*)} Talizmán.

— Csoda-e tehát, ha roszak a maguk gyermekeik, midőn ilyenek hallanak és látnak maguktól? Ezekkel kell maguknak első sorban felhagyniok, ezeket elkerülniök. Kezdjék magukon a javítást.

— Oh! kedves János bácsi, de mit tehetek én róla, ha ez az én uram olyan goromba, ha nekem amiyit kell pörölnöm vele, ha mind a kettőn oly rossz és hirtelen mérges természetűek vagyunk!

— Bizony maguk is tehetnek ám mindketten e bajról. Semmi sincsen veszedelmesebb, mintha a gyermekek a szülőtől látják, hallják és tanulják el a rossz példát, kiknek a másoktól látott és eltanult rossz példát is ellensúlyozni és gyermekeikből kiirtani, bennök megsemmisíteni kellene. Magukon áll, tehetnek róla. Ha néha talán egyik, vagy másik közülük alkalmat szolgáltatna is arra, hogy összeröprejjenek, egymással perapatvarba keveredjenek, jusson eszükbe és gondolják meg, hogy ezzel rossz példát adnak gyermekeiknek s ez elegendő ok arra, hogy minden pöröléssel, veszekedéssel, szóváltással egyszersmindenkora felhagyjanak.

— Oh! ez jó volna, ha meg tudnók tenni, de ki tudna erőt venni és uralkodni magán első tehévlésében?

— Épen maguk. Már maguk sem fiatalok, s ha azok volnának is, már szülők, már meg kell tenniök, a maguk és gyermekeik jöletéért és telkötéért is. Ez szülői kötelességek: ezt Isten parancsolja maguknak. Mert írva van: hogy „haj azoknak, kik megbotránkoztatnak egyet is azon kisdetek közül, akik bennem hisznek, de százasorta fáj, ha ezen botránkoztatók maguk a szülők.“ — Aztán én ezekből azt sejttem, hogy maguk nem is imádkoztatják gyermekeiket, vagy tán maguk se imádkoznak?

— Imádkozunk mikor lehet, kedves János bácsi, de megvallom, a sok baj között sokszor abban marad. Eleget is mondom a gyermekeknek, hogy imádkozzanak.

— Ez aztán igazán szörnyű és rettenetes dolog maguknál, ha így vannak az imádság dolgában is. Az nem elég, ha azt mondják nekik, hogy imádkozzanak. Maguknak kell velük együtt imádkozniök.

Nálam én, vagy a feleségem, a mint a körülhúnyék egyiknek vagy másiknak megengedik, mindig elodázhatlan kötelességüknek tartottuk és tartjuk ma is, hogy a mihelyt gyermekeink zagynói kezdetek, legelőször is a keresztetésre és imádságokra tanítottuk meg őket, s azt szépen, szelíden, bár nagy türelmmel mindig oda vittük velök, hogy egyebet alig tudtak eszesogni, sejtítve, akadozva beszéltek, de a keresztetést és imádságokat bátran tudták elmondani s mintegy ezzel kezdetek beszélgetni tanulni.

Reggel és este, a hány gyermekünk van, mindenik szépen rendben térdre állanak és én vagy feleségem egy imádkoztatjuk őket. Es ennek sola, de sola egy nap sem szabad elmaradni s azon a nagyobboknak és kisebbeknek mind jelen kell lenniök s azt végezniök. Már kis korukban elvisszük és megszoktatjuk magunkkal a templomban. Jövet-menet beszélgetni velök. Elmondjuk nekik, hogy viseljék magukat az utczán, a templomban, a gyermekekkel és nagy emberekkel szemben? Tanítatunk az utczán és templomban pajkoskodó gyermekekre, felnőttekre, rakonezátlan fiatalokra. Megmondjuk és megmagyarázzuk nekik, hogy azok rossz gyermekek, gondatlan, semmiire-kellő fiatalok, kiket sem az Isten, sem a becsületes jó emberek nem szeretnek, sőt gyűlölnék és megvetnek.

Megtanítjuk őket, hogy a templomban mily szépen, buzgón és ájtatosan kell imádkozni. Ezt nem bízzuk az iskolára. Magunkkal vesszük őket gyónni és áldozni s mindezekhez előkészítjük s a szükségsekre megtanítjuk őket. Együtt működünk mindenben a tanítókkal. Egy szóval nekünk nagy gondunk és figyelmiünk van gyermekeinkre. Ugy tekintjük őket mint legdrágább kincsünket, mint Isten adományait, a kikről egykor Istennek számont kell adnunk és kiket számon is kérünk tőlünk.

De ha maguk kedves Margó hujom, mindezekkel nem gondolnak, mindezekkel nem törődnek, akkor ne panaszkodjanak, ne esodádkozzanak, mert gyermekeik csak méltók magukhoz s nagyon talán magukra azon mondas, midőn az apa kérdezőn fiát: Pista fiám, mond csak, imádkoztál reggel telkeléskor? felel: Igen is, édes apám. És aztán melyik imádságot mondtad el? Azt, amelyiket édesapám mondtatott, amikor a finámezok nálunk jártak magyar dolányt keresni.

De — hogy minő rettenetes ítélet vár azon szülőkre, kik szülői kötelességeket nem teljesítik, kik gyermekeiknek gondját nem viselik: azok jelen és jövő áldveről nem gondoskodnak, csak Isten a megmondhatója.

Hanem már elég lenne — nemde mondja kedves hujom — e rövid látogatási alkalmammal a lezékéből és nyaka közé aggatott jó tanácsokból? Igen, tudom én, hogy a sok a jóból is megárt, de higgye el panaszai nyugtatók nekem erre alkalmat és szomoró kötelességet teljesíttem. Mert minden panasz, melyet a szülők gyermekeik fölött elmondanak egy-egy vádbeszéd, melylyel magukat a józanész, Isten és világ ítélőszéke előtt vádolják, hogy t. i. szülők kötelességeiket elhanyagolták. S mert minden panaszhang, mely ajkukról gyermeik fölött és gyermekeik ellen ellebben, egy-egy fejük fölött magasra dobott súlyos kő, mely nehéz sebeket ejtve, befújtiukre hull vissza.

Ezeket pedig, ha még nehezőkre esnek is el kelle mondanom, mert javukat akarom. Aztán nem térhetünk ki azon tapasztalati életigazság elől, hogy a kisebbek mindig a nagyobbak példája után indulnak. A szó elhangzik, a példa vonz.

A bölcsőtől elkezdve a sírig, a csecsemőtől az öregig — a kisebbek, a kevésbé tudósok a nagyobbakat, értelmesebbeket követik szokásaikban, erkölcesikben és más élettevékenységükben. Azért az újabb nemzedék rendszeren olyanná lesz, a milyenne az előtte álló példák és utmutatók által vezetettve képezeték.

Most pedig abban a reményben, hogy meghallgatott s az elmondottakat másokkal is közölni fogja, Isten velünk! P.

HIRROVAT.

— **Uj főrendiházi elnök.** Ó Felsőge telr. 26-án Br. V a y Miklós koronáról a főrendiház elnökének nevezte ki. Br. Vay az első év. ref. elnök — mióta a főrendiház áll.

(*) **Bándy Imre.** K-Vásárhelyt és Cs. Szeredában a m. kir. postahivatal vezetésében elnyúváisen ismert posta-tiszt, ezeltől körülbelül egy évvel Segesvárra helyeztetvén át, ott a mult napokban — nem tudni még, hogy mi okból? — öngyilkossá lett. szíven lötte magát. — Szomorú jele ez az időknek és nagyon sajnálatos, hogy az öngyilkosság-mánia intelligensebb székely véreinkre is ragadni kezd, pedig a székely nem szokott gyáva lenni az élet küzdelmeivel szemben.

(*) **A Hejasfalva Sz.-Udvarhely** között már teljesen elkészült vasúti szármvonal — mint értesültünk — f. hó végén, legkésőbb márczius elején meg fog nyílni s a közforgalomnak átadatik. Közszóent érte a buzgó kezdeményezőknek és végrehajtóknak: vajha mielőbb ezt újságolhatnák a esiki vasúti vonalokról is, hogy ére-nének már véget valahára egyebek közt közlekedési miseriaink is.

— **Székely papok Rómában.** A pápai jubileumra a székely népet, de jölesen a még: tiszta k. kat. h. Csík-megyét Nagcs. és ft. *Imre F. Jákó* es. somlyói gym. igazgató főesperes és ft. *Bálint Lázár* esik-szent-miklósi pléb. ur képviselték, kik nagy áldozat és fáradsággal tett érdekes utjokat — mint hallottuk — az ifjuság s a jó székely nép javára könnyeben kiadják.

— **Csik megyeháza felavatása.** Febr. 4-én tartott meg Cs. Szeredában a megyeház felszentelése s dísz gyűlése, miről a lapok egyet-mást közöltek is. De furesa az, hogy a programmaban — szentelés-ről van szó s még se látott senki egyháznak szertartása szerinti szentelést: egy kis olvasó szt. mise s ezzel pmetum. Pedig a házszentelésnek tudunk szerint van szép szertartása. No de szentelés helyett oly episodok történtek a nap emlékére, melyek a es. szepvízi ifjú kereskedő uracsoknak nem válik diszkrétükre. Erre különben még lehet, ráterünk (bátybőben.)

(E.) **A béke vigalma Ditróban.** Febr. 11-én az bek. épület dísz-teremben a nem rég kibékült s egyesült *Oliváros Társaság* 60⁰ tüzcsapatságot rendezett, mely teljesen sikerültnek mondható. Az egész vidék képviselve volt Gy.-Szt.-Miklóst egyedül kivéve! A jövendőlen a kör könyvtára javára volt száma. Bejött 130 frt., mint hallottuk.

— **Ditróban Don Bosco** lelkiüdvéért febr. 6-án hétfőn d. e. 1/2 11 órakor Ft. Bourdeaux F. Olivér főszerkesztőnek, mint a Salesianus-rend tagja és cooperatora díszes gyász isteni-tiszteletet tartott. A templom hívőkötől zsúfolva volt, mi azt bizonyítja, hogy Ditró küzönőség erősen érdeklődik a nagy ferfin iránt, kiket alkotású adja az Ur, hogy a székely nép élvezze Magyarhonban legelőször!

(*) **Medve harcz.** Gy.-Csomótváralól Kálló Miklós több társával Kiesi-Lok nevű erdő részbenet fát erdőltni, a levágott fá ép a medvek barlangjára esett, abból egy anyamedve rohant elő a rá-

¹ Multróri számközlő véletlenségből maradt ki sajnálatunkra a kedves közlemény. S z e r k.

² De kárjuk is — csak részletesen s alaposan. S z e r k.

